

J.R.MƏMMƏDOVA

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

e-mail: Jallxann@gmail.com

:<https://orcid.org/0000-0003-1086-3160>

Azərbaycan Dillər Universiteti

(Bakı şəh., R.Behbudov küç., 134)

10.62021/0026-0028.2025.4.104

MƏDƏNİYYƏTLƏRARASI MÜNASİBƏTLƏRDƏ DİNİ STEREOTİPLƏR VƏ TERMINOLOGİYA

Xülasə. Məqalədə mədəniyyətlərarası münasibətlər çərçivəsində dini terminologiyanın rolu və bu terminlərin yanlış anlaşılması nəticəsində yaranan dini stereotiplər təhlil olunur. Müəllif terminləri yalnız leksik vahidlər kimi deyil, eyni zamanda elmi, fəlsəfi və mədəni məzmun daşıyıcıları kimi qiymətləndirir. Xüsusi-lə İslam dini terminlərinin ingilis dilində istifadəsi, onların semantik transformasiyası və mənfi konnotasiyalarla yüklənməsi məsələsi geniş şəkildə araşdırılır. “Cihad”, “şəriət”, “zəkat” və digər terminlərin Qərb informasiya məkanında təhrif olunmuş təqdimatı nəticəsində İslam dininə və ona mənsub olanlara qarşı formalaşan stereotiplər vurğulanır. Məqalədə dini terminlərin tərcüməsində kontekstual yanaşmanın vacibliyi önə çəkilir və bu istiqamətdə təhsil, media və ictimai maarifləndirmənin əhəmiyyətinə diqqət yetirilir. Nəticə etibarilə, mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafı və dini anlaşmanın təmin olunması üçün dini terminologiyanın elmi əsaslarla və düzgün kontekstdə işlənməsinin zəruriliyi əsaslandırılır.

Açar sözlər: termin, İslam, stereotip, mədəniyyətlərarası

Terminlər – elm və həyat arasında körpü, düşüncə ilə ifadə arasındakı bağ rolunu oynayır. Ona görə də termin yaradıcılığı və istifadəsi təhlükəli silah yox, düzgün yönəldilməli olan elmi alət kimi qiymətləndirilməlidir. Müasir elmi və texniki tərəqqi insan fəaliyyətinin bütün sahələrində dəqiq və ixtisaslaşdırılmış dil vahidlərinə ehtiyac yaradır. Bu ehtiyac terminologiyasının – yəni elm və texnikaya aid xüsusi söz və ifadələrin sistemli şəkildə işlənməsi və öyrənilməsinin aktuallığını daha da artırır. Terminlər yalnız bir dilin leksikasının ixtisaslaşmış hissəsi deyil, həm də elmi düşüncənin, peşəkar ünsiyyətin və informasiya ötürülməsinin əsas vasitəsidir. “Lügət tərkibində özünü göstərən dəyişmələr cəmiyyətin müxtəlif inkişaf dövrlərində özünəməxsus xüsusiyyətləri ilə fərqlənmişdir. Hər bir tarixi şərait dilin lügət tərkibinə, onun formalaşmasına, xüsusilə onun terminoloji sisteminə təsir edir” [4, s. 8].

Terminologiya hər bir dilin elmi potensialını, mədəni səviyyəsini və funksional imkanlarını əks etdirən mühüm sahədir. Bu sahədə düzgün və məqsədyönlü fəaliyyət, yalnız dilin yox, həm də elmin, texnologiyanın və cəmiyyətin ümumi inkişafına xidmət edir. Terminologiya müstəqil elmi fənn kimi XX əsrin əvvəllərində formalaşsa da, onun kökləri qədim dövrlərə, elm və fəlsəfənin inkişaf etdiyi ilk mərhələlərə qədər uzanır.

Dünya bir mozaika kimidir – rəngarəng mədəniyyətlər, müxtəlif dinlər və inanclar bu mozaikanın parlaq, bəzən isə mürəkkəb parçalarını təşkil edir.

İnsanlar ünsiyyət qurarkən, məhz dil və terminologiya körpü rolunu oynayır. Lakin dini terminlər bəzən bu körpünü sarsıda bilər, yanlış anlaşılmalara, stereotiplərə və hətta nifrətə səbəb ola bilər. Dini terminlər əsasən vahid bir sistem içində formalaşır və bu sistem, dini mətnlər (Quran, İncil, Tövrat və s.), peyğəmbər və alimlərin kəlamları, dini ayinlər və tarixi hadisələr əsasında qurulur. Mədəniyyətlərarası münasibətlərdə dini terminologiyanın rolu və dini stereotiplərin formalaşması mövzunu araşdırmaq, qarşılıqlı hörmət və anlaşmanın açarıdır. İnsanlıq tarixinin ən dərin təbəqələrində din var. O yalnız inanclar və rituallar toplusu deyil,

həm də mədəniyyətin, kimliyin, mənəviyyatın və hətta siyasi sistemlərin əsas sütunlarından biridir [3]. Terminlərin dəqiq və düzgün təhlili İslam elmi irsinin daha yaxşı başa düşülməsi və müasir dövrdə tətbiqi üçün vacibdir. Dini fəlsəfəsinin təşəkkülü, inkişaf mərhələləri və ən yeni dövrü, əsas ideya istiqamətləri, İslamın gerçək potensialının bütün bəşəriyyət naminə üzə çıxması, keçdiyi tarixi yol bir çox tədqiqatçılar tərəfindən araşdırılmışdır. “İslami inkişaf etdirmək istəyənlər, onu orta əsrlərin keçmişindən çıxararaq modern dünyaya uyğunlaşdırmağı ən düzgün yol kimi görürlərdir” [2, s. 48].

Dinlərarası dialoqda terminlər birbaşa dildə və mətnlərdə istifadə edilməklə, həmçinin mədəniyyətlərarası münasibətlərin formalaşmasında da aktiv rol oynayır. Bu terminlər İslam mədəniyyətinin elmi və fəlsəfi aspektlərini əks etdirir və müxtəlif elmi sahələrdə, xüsusilə riyaziyyat, məntiq və təbiət elmlərində istifadə olunur. Lakin bəzən bu terminlər fərqli mədəniyyətlərdə yanlış anlaşılar, stereotiplər və qərəzli təsəvvürlər yaradar. Mədəniyyətlərarası münasibətlərdə dini terminologiyanın rolu və stereotiplərin doğuşu, geniş və çoxşaxəli araşdırmaya ehtiyac duyulan mövzudur. Dini terminologiya – insan ruhunun sözə çevrilmiş halıdır. Onun yanlış anlaşılması isə yalnız bir dinə deyil, bəşəriyyətə qarşı haqsızlıqdır. Mədəniyyətlərarası münasibətlərdə qarşılıqlı hörmətin bərqərar olması üçün dini terminlərə yalnız lüğəvi deyil, mənəvi gözlə baxmaq, onları kontekstdə anlamaq, təhrif və təhrifçilərə qarşı elmi və etik dayaq qurmaq zəruridir. Unutmayaq ki, söz – ya körpüdür, ya uçurum. Hansını quraçağımız isə bizim əlimizdədir. Dini terminologiya, dini dünyagörüşünün dilə gətirilməsi vəsi-təsidir. “İman”, “nəfs”, “ruh”, “cihad”, “qəza-qədar” kimi terminlər bir çox dərin fəlsəfi və etik məzmun daşıyır. **Məsələn**, “ruh” termini xristianlıqda insanın ölümsüz və ilahi kökündən olan hissəsini ifadə edirsə, buddizmdə fərqli mənalara malikdir.

İslam mədəniyyəti əsrlər boyu bir çox sivilizasiyalara təsir etmiş, yalnız dini deyil, həm də elmi, fəlsəfi və mədəni sahələrdə zəngin bir miras formalaşdırmışdır. Bu təsir təkcə müsəlman ölkələri ilə məhdudlaşmamış, həmçinin Avropa və Qərb dünyasına da sirayət etmişdir. Bu əlaqələr nəticəsində İslam mədəniyyətində formalaşmış bir çox termin və anlayışlar ingilis dilinə daxil olmuş və müxtəlif sahələrdə işlənməyə başlamışdır. Bu terminlər bəzən dini məzmun daşısa da (“*sharia*”, “*jihad*”, “*fatwa*”), bəzən də gündəlik həyatda və ya elmi diskursda geniş istifadə edilir (“*algebra*”, “*algorithm*”, “*halal*” və s.). Onların ingilis dilində işlənmə forması, mənasının necə qorunduğu və ya dəyişdiyi, həmçinin ictimai qəbul səviyyəsi araşdırma üçün aktual və maraqlı bir mövzudur. İngilis dilində istifadə olunan əsas İslam dini terminlərindən bəziləri aşağıdakılardır: **Məsələn: Allah** – ingilis dilində “*God*” (Tanrı) sözünün sinonimi kimi qəbul edilsə də, müsəlmanlar üçün Allah anlayışı daha özəl və təyin olunmuş bir Tanrı modelidir. Bu səbəbdən, orijinal forması ilə işlədilir. ***Qur’an (Koran)*** – müqəddəs kitab kimi “*Qur’an*” və ya “*Koran*” formalarında istifadə olunur. Hər iki yazılış forması geniş yayılıb. ***Hadith*** – Peyğəmbər Məhəmmədin (s.a.s) söz və əməllərini ehtiva edən ənənələr toplusudur. Akademik dairələrdə dəyişmədən işlədilir. ***Sunnah*** – Peyğəmbərin həyat tərzi və davranış modeli; hüquq və ibadətdə əsas mənbədir.

İslam fəlsəfəsi qədim yunan fəlsəfəsindən aldığı irsi təkmilləşdirərək özünəməxsus terminoloji baza formalaşdırmışdır. Bu fəlsəfə ilə elmi terminlər arasında qarşılıqlı əlaqə, həmçinin dini və rəşadət düşüncəsinin sintezi, bu elmin inkişafına böyük töhfələr vermişdir. İslam mədəniyyətindən yaranan terminlərin ingilis dilində tutduğu yer və onların istifadəsi çoxşaxəli və zəngin bir fenomendir. Bu terminlər həm dini, həm hüquqi, həm elmi, həm də sosial-mədəni sahələrdə ingilis dilinin lüğətində möhkəm yer tutmuşdur. Onların mənaları və işlənmə sahələri, keçdiyi dillərarası yollara və kontekstlərə görə müxtəliflik göstərir. Dini terminlər, əsasən, ingilis dilində öz orijinal formalarını saxlayaraq xüsusi anlayış və dəyərləri ifadə edir. Elmi və fəlsəfi terminlər isə qlobal elm dilinə inteqrasiya olaraq, universal anlayışlara çevrilmişdir. Sosial və mədəni terminlər isə fərqli mədəniyyətlər arasında körpü rolunu oynayır və multikultural dialoqu gücləndirir. Lakin bu terminlərin düzgün qavranılması, mənalandırılması və kontekstdə istifadə olunması vacibdir. Mediada və gündəlik danışqda terminlərin dar və bə-

zən yanlış mənalarda işlənməsi stereotiplərin yaranmasına səbəb olur. Buna görə də akademik sahədə və ictimaiyyət arasında bu terminlərin təhlilinə və maarifləndirilməsinə daha çox diqqət yetirilməlidir. Nəticə olaraq, İslam mədəniyyətindən keçmiş terminlər ingilis dilində həm dil zənginliyinə, həm də mədəniyyətlərarası anlaşmaya töhfə verir. Onların düzgün anlaşılmasını və istifadəsi qarşılıqlı hörmət və dialoqun inkişafına xidmət edir.

Stereotiplər insanların dünyanı sadələşdirərək anlama cəhdlərinin məhsuludur. Onlar müəyyən sosial qrupların bütün üzvlərinə aid edilən, çox zaman təhrif edilmiş və ya mənfi fıkirlərdir. Dini stereotiplər isə müxtəlif dinlərin mənsublarını qərəzli şəkildə təsvir edir. Stereotiplər, sosial psixologiyada qruplar haqqında sadələşdirilmiş və tez-tez qərəzli təsəvvürlər kimi tanımlanır [1].

Məsələn: Orta əsrlərdə Avropada yəhudilərə qarşı yayılan “qan iftirası” – yəni yəhudilərin xristian uşaqları qurban kəsməsi kimi tamamilə əsassız və dini təhrifə əsaslanan bir stereotip əsrlər boyunca antisemitizmin ideoloji əsasını təşkil etmişdir. Başqa bir misal isə 11 sentyabr hücumlarından sonra “*müsəlman = terrorçu*” stereotipi dünyanın bir çox yerində kök saldı. Halbuki İslam dini Qurani-Kərimdə belə buyurur: “*Kim bir canı haqsız yerə öldürərsə, sanki bütün insanlığı öldürmüş olar*” (əl-Maidə, 32). Bu ayə, İslamın həyatın toxunulmazlığına verdiyi dəyəri göstərir. Lakin bu dəyərlər yanlış terminoloji istifadə ilə kölgədə qalır. Bir sıra terminlər, xüsusilə 11 sentyabr hadisələrindən sonra Qərb mediasında daha çox yer almağa başlamış, bəzən yanlış kontekstdə təqdim edilsə də, getdikcə daha çox akademik dəqiqliklə işlədilməyə başlamışdır. **Məsələn: Sharia** – İslam hüquq sisteminə verilən addır. Qərbdə bəzən yalnız cəza qanunvericiliyi ilə əlaqələndirilsə də, əslində şəriət ailə, miras, ticarət, əxlaq və ibadət sahələrini də əhatə edir.

Fatwa – islam hüquqçusu (müfti) tərəfindən verilən dini-hüquqi rəy. **Qadi** – İslam məhkəməsinə hakim. **Jihad** – ingilis dilində tez-tez yanlış tərcümə olunaraq sadəcə “müharibə” kimi başa düşülür. Əslində isə “cihad”ın mənası “səy göstərmək”, “çətinliklə mübarizə aparmaq” anlamını daşıyır və həm mənəvi, həm də fiziki səyləri əhatə edir. **Zakat** – İslamda icbari sədəqə, sosial ədalətin təməli hesab olunur. Bir çox İslam termini ingilis dilində işlədilərkən müəyyən semantik daralma və ya mənfi yüklənmə yaşayır. **Məsələn: Jihad** tez-tez yalnız silahlı mübarizə mənasında işlədilir, halbuki bu anlayışın mənəvi səylə bağlı aspekti gözərdə edilir. **Sharia** anlayışı da bəzən sadəcə sərt cəza qanunvericiliyi ilə eyniləşdirilir, halbuki bu daha geniş bir hüquqi və əxlaqi sistemdir. Terminlərin mədəni kontekstdə mənasının fərqliliyi bəzən dialoqda yanlış anlaşılmalara yol açır. “*Cihad*” termini müsəlmanların daxili mənəvi mübarizəsindən başlayaraq, fərqli dövrlərdə müxtəlif sosial və siyasi mənə qazanmışdır. Lakin Qərb mediasında tez-tez sadəcə “*quruluşçu savaş*” kimi təqdim olunması, müsəlmanlara qarşı mənfi stereotiplərin yaranmasına şərait yaradır.

Terminologiyanın bu cür çoxşaxəli və həssas təbiəti, mədəniyyətlərarası dialoqun uğuru üçün onun düzgün öyrənilməsi və kontekstual təqdimatını zəruri edir. Dini terminlər, həmçinin metaforik təfəkkürün güclənməsində, dil estetikasının formalaşmasında da mühüm rol oynayır.

Məsələn, “nəfsini ram etmək”, “şəhadət gətirmək”, “səbr evi” kimi ifadələr dilə həm fəlsəfi, həm də poetik dərinlik qatır.

Tərcümədə kontekstual yanaşmanın tətbiqi, yəni terminlərin mədəni və sosial mühitinə uyğun tərcüməsi, bu prosesdə böyük rol oynayır. Mədəniyyətlərarası kommunikasiya sahəsində mütəxəssislər, terminlərin funksional və semantik aspektlərini nəzərə alaraq daha səmərəli dialoqu təmin edə bilirlər. İnsan sivilizasiyasının tarixi, eyni zamanda inanc tarixidir. Dinlər, mədəniyyətlərin ruhunu, dillərin dərinliyini, cəmiyyətlərin kimliyini formalaşdıran əsas sütunlardan biri olmuşdur. Hər bir din, öz sistemi daxilində dünyanı anlamğa və mənalandırmağa çalışır. Bu anlam çərçivəsində formalaşan dini terminologiya – yalnız leksik vahidlər deyil, həm də mənəvi mənə daşıyıcılarıdır.

Lakin fərqli mədəniyyətlər arasında bu terminlərin səthi, yanlış və kontekstdən çıxarılmış istifadəsi nəticəsində dini stereotiplər yaranır. Mədəniyyətlərarası münasibətlərdə dini ter-

minologiyanın rolu, stereotiplərin tarixi və psixososial kökləri, dini mətnlərdən nümunələr və bu problemlərin aradan qaldırılması yollarına elmi və bədii yanaşma zərurətə çevrilir [7, s. 9].

Bu kimi hallar həmin terminlərin düzgün anlaşılab-anlaşılmamasını şərtləndirir və terminoloji tərcümənin nə qədər həssas bir məsələ olduğunu göstərir. Sosial qavrayış və dialoq nöqtəyi-nəzərdən yanaşsaq müşahidə edə bilərik ki, islam terminlərinin ingilis dilində düzgün başa düşülməsi qarşılıqlı mədəni dialoqu gücləndirir. Multikultural cəmiyyətlərdə bu sözlərin düzgün istifadəsi, həmçinin müxtəlif din və mədəniyyətlər arasında anlaşmanı artırır. Əks təqdirdə, terminlərin yanlış anlaşılması sosial ayrı-seçkilik, stereotiplər və qarşıdurmaların yaranmasına səbəb ola bilər. Bu səbəbdən təhsil, media və ictimaiyyət arasında düzgün informasiya mübadiləsi vacibdir. Mədəniyyətlərarası anlaşmanın və dini stereotiplərin azaldılmasının əsas vasitələrindən biri təhsildir. Multikultural təhsil proqramları dini terminologiyanın müxtəlifliyini və zənginliyini vurğulamalıdır. Dini terminologiyanın multikultural kontekstdə rolundan bəhs edərkən multikultural cəmiyyətlərdə dini terminlər yalnız dini icmalara deyil, bütün cəmiyyətə təsir etdiyini qeyd etmək zəruridir. Bu terminlərin düzgün başa düşülməsi dini tolerantlığı artırır, qarşılıqlı hörmətə zəmin yaradır və eyni zamanda dini nifrət və diskriminasiyanın qarşısını alır.

Müasir dövrdə qloballaşma və mədəniyyətlərarası əlaqələrin intensivləşməsi müxtəlif din və inancların təmasda olduğu bir mühit yaratmışdır. Belə bir kontekstdə dini terminologiya yalnız teoloji və ya leksik məsələ deyil, həm də ictimai, mədəni və ideoloji münasibətlərin formalaşmasında mühüm rol oynayan diskurs elementinə çevrilmişdir. Terminlər insan düşüncəsinin və elmi idrakın dilə köçürülmüş forması olmaqla yanaşı, eyni zamanda, bir çox hallarda mədəniyyətlərarası anlaşmanın ya qurucu elementi, ya da qarşıdurma mənbəyi kimi çıxış edir. Bu yanaşma, insanların fərqli inanclar və dəyərlər haqqında daha geniş və balanslı məlumat əldə etməsinə imkan verir. Mədəniyyətlərarası münasibətlərdə dini terminologiya və stereotiplər arasında incə, lakin kritik xətt mövcuddur. Terminologiyanın düzgün, çoxşaxəli və elmi əsaslarla istifadəsi dini stereotiplərin yaranmasının qarşısını alır və sülh, dialoq və qarşılıqlı hörmət mühitini gücləndirir. Gələcəkdə bu sahədə elmi tədqiqatların və praktik tədbirlərin artırılması global miqyasda mədəniyyətlərarası münasibətlərin inkişafına töhfə verəcəkdir.

“Bizim dinimiz mütərəqqi dindir. Əsrlər boyu islam dini özünün mütərəqqi olduğunu və eyni zamanda, islam dininə itaət edən adamların hamısına özünün nə qədər tərəqqipərvər və nə qədər dünyəvi əhəmiyyətli olduğunu sübut edir, müsəlmanlara daim xoşbəxtlik bəxş edir” – Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev.

Elmi nəticə: Dini terminologiyanın düzgün anlaşılması və kontekstual istifadəsi mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafında əsas rol oynayır. Terminlərin təhrif olunması və stereotiplərin formalaşması qarşılıqlı anlaşmanın pozulmasına və sosial gərginliyin artmasına səbəb olur. Buna görə də, dini terminologiyanın tərcüməsində və təbliğində elmi yanaşma, təhsil və media vasitəsilə sistemli maarifləndirmə vacibdir. Bu həm dini tolerantlığın yüksəlməsinə, həm də multikultural cəmiyyətlərdə sosial harmoniyanın qorunmasına şərait yaradır.

Elmi yenilik: Bu məqalə mədəniyyətlərarası münasibətlərdə dini terminologiyanın stereotiplərin yaranmasında oynadığı rolu sistemli şəkildə analiz edərək, terminlərin kontekstual tərcüməsinin əhəmiyyətini vurğulayır. İslam dini terminlərinin ingilis dilində semantik dəyişikliklərə məruz qalması və bunun stereotiplərə təsiri elmi araşdırmalar çərçivəsində geniş şəkildə işıqlandırılmışdır. Məqalə həmçinin dini terminlərin tərcüməsində və istifadəsində elmi-etik yanaşmanın vacibliyini ön plana çıxararaq, multikultural dialoqun inkişafına yeni perspektivlər təqdim edir.

Tətbiqi əhəmiyyəti: Məqalədə irəli sürülən nəticələr təhsil, media və ictimaiyyət sahələrində dini terminologiyanın düzgün izahı və istifadəsi üçün praktiki tövsiyələr verir. Dini stereotiplərin qarşısının alınması və mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafı üçün terminlərin kontekstual və elmi əsaslarla tərcüməsi və təqdimatı vacibdir. Bu yanaşma multikultural cəmiyyətlərdə dini tolerantlığın artırılmasına və sosial harmoniyanın qorunmasına töhfə verir. Eyni zamanda, məqalənin nəticələri müxtəlif sahələrdə – dilçilikdən tutmuş beynəlxalq münasibətlərə qədər – istifadə oluna bilər.

İqtisadi səmərəlilik: Dini terminologiyanın düzgün və elmi əsaslarla istifadəsi sosial gərginliklərin azalmasına və mədəni münaqişələrin qarşısının alınmasına kömək edir ki, bu da öz növbəsində sabitlik və harmoniyanın təmin olunması ilə iqtisadi inkişaf üçün əlverişli mühit yaradır. Mədəniyyətlərarası anlaşmanın yaxşılaşması beynəlxalq əməkdaşlıq, turizm və ticarət əlaqələrinin genişlənməsinə şərait yaradır, beləliklə iqtisadi resursların daha səmərəli istifadəsinə və uzunmüddətli iqtisadi faydalara gətirib çıxarır.

Ədəbiyyat

1. Allport, G.W. The Nature of Prejudice / G.W.Allport, – Addison-Wesley. –1954.
2. Bünyadzadə, K. İslam fəlsəfəsi: tarix və müasirlik / K.Bünyadzadə, – Bakı: Çarşıoğlu, – 2010.
3. Qurbanov, A. İslam tarixi – I (Əsri-Səadət dövrü) / A.Qurbanov, – Bakı, – 2009. – c.1. – 238 s.
4. Sadıqova, S. Azərbaycan dilinin terminologiyası / S.Sadıqova, – Bakı: Elm, –2011, –s. 380.
5. Seyidəliyev N.F. Dini terminlər lüğəti. İzahlı lüğət / N.F.Seyidəliyev, – Bakı: Elm və təhsil, – 2015, – s. 132.
6. Fitzgerald, T. Religion and Politics in International Relations / T.Fitzgerald, – 2010, – 296 p.
7. Məmmədov, A.M. İslam fundamentalizmi: mahiyyəti, əsas prinsipləri və təzahür formaları / A.M.Məmmədov, – Bakı, – 2004. – s.110.

J.R.Mammadova

Religious Stereotypes and Terminology in Intercultural Relations

Summary

The article analyzes the role of religious terminology in intercultural relations and the emergence of religious stereotypes due to the misinterpretation of these terms. The author emphasizes that terms are not only lexical units but also carriers of scientific, philosophical, and cultural meanings. Particular attention is paid to the use of Islamic religious terms in English, their semantic transformations, and negative connotations. The distorted representation of terms such as “jihad,” “sharia,” and “zakat” in Western contexts fosters stereotypes against Islam and its followers. The article highlights the importance of contextual translation of religious terminology and stresses the role of education, media, and public awareness in this regard. It concludes that the scientific and contextually accurate use of religious terminology is essential for enhancing intercultural dialogue and mutual understanding.

Keywords: *termin, Islam, stereotype, multicultural*

Ж.Р.Мамедова

Религиозные стереотипы и терминология в межкультурных отношениях

Резюме

В статье анализируется роль религиозной терминологии в межкультурных отношениях и возникновение религиозных стереотипов вследствие неправильного понимания этих терминов. Автор подчеркивает, что термины являются не только лексическими единицами, но и носителями научного, философского и культурного значения. Особое внимание уделяется использованию исламских религиозных терминов в английском языке, их семантическим трансформациям и негативным коннотациям. Искаженное представление таких терминов, как «джихад», «шариат», «закят», в западном контексте способствует формированию стереотипов в отношении ислама и его последователей. В статье акцентируется важность контекстуального перевода религиозной терминологии, а также роль образования, СМИ и общественного просвещения. В заключение отмечается, что научное и корректное использование религиозной терминологии необходимо для укрепления межкультурного диалога и взаимопонимания.

Ключевые слова: *термин, Ислам, стереотип, мультикультурализм*

Rəyçi: filol.f.d., prof. Ç.M.Qaraşarlı

Redaksiyaya daxil olub: 08.10.2025